

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Brevetele neînscrise nu se primesc. Manuscrisurile nu se restituie.
Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Inscrise mai primesc în Viena B. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Mosse), H. Schalek, Alois Herndl, M. Dukas, A. Oppel, J. Donenberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernai; în Frankfurt: G. L. Doube; în Hamburg: A. Siemer.
Prețurile inserțiilor: o serie parțială pe o colină 6 cr. și 10 cr. timbru pentru o publicație. Publicări mai dese după tariful și învoială.
Reclame pe pagină a III-a o serie 10 cr. v. a. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU IV.

„Gazeta” este în fă-care di:
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franco, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franco.
Se prenumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagatului I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a. sau 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiile sunt a se plăti înainte.

Nr. 240.

Brașov, Sâmbătă, 31 Octomvre (12 Noemvre)

1892.

O paralelă.

Brașov, 30 Octomvre v.

Acea parte a preliminarului bugetului statului austriac pe anul 1893, care enumeră cheltuielile statului pentru scopuri economice în Boemia, Moravia și Silesia, ne dă prilegiu de a trage o paralelă foarte caracteristică pentru stările din ambele părți ale monarhiei dualiste.

Nimic nu poate dovedi mai eclatant nedreptatea, ce li-se face națiunilor nemaghiare din statul ungar, nimic nu poate ilustra mai viu starea de asuprire și de prigonire națională, în care se află, decât punându în paralelă cifrele bugetului austriac, cu cifrele bugetului Ungariei în ce privește susținerea și subvenționarea institutelor de învățământ.

Să vedem ceea ce prestază statul austriac numai pentru institutele boeme.

Sub titlul „cheltuieli ordinare pentru institutele de învățământ”, aflăm în bugetul austriac pe anul 1893 preliminate următoarele sume în favoarea institutelor naționale cehice: 1 universitate 347,400 fl.; 1 școală tehnică 107,747 fl.; gimnasia și gimnasia reale, în Boemia 27 (3 gimnasia comunale primesc subvențiuni) 845,990 fl., în Moravia 8: 207,588 fl.; școlile reale în Boemia 8 (1 primesc subvențiune) 249,587 fl., în Moravia 1 (2 primesc subvențiuni) 34,327 fl.

În total cheltuiesc statul austriac în țările numite pentru institute de cultură cu limba de propunere cehică, adică: 1 universitate, 1 școală tehnică, 35 gimnasia și gimnasia reale și 9 școlile reale, suma de 1,792,839 fl.

Punându acuma aceste cifre față în față cu sumele preliminate în bugetul Ungariei pe anul

1893 pentru scopuri scolare, ce vedem?

Totul ce se prevede aici pentru susținerea și subvenționarea școlilor, este destinat numai și numai în scopul ajutorării învățământului maghiar. Românii de pildă, cei mai numeroși dintre popoarele nemaghiare, nu primesc nici o lăscăie dela stat pentru școlile lor, cu toate că plătesc contribuția la stat în aceeași măsură, ca și conlocuitorii lor maghiari. În realitate statul ungar nu susține și nu subvenționează nici un gimnasiu, nici o școală reală cu limba de propunere română. De vr'o universitate română, sau de vr'o altă școală mai înaltă cu limba română, nici pomenire.

Spre a cunoaște der deosebirea între modul de guvernare în ambele state dualiste ale monarhiei, și spre a ne convinge despre aceea pe ce picior de egalitate sunt tractați Cehii dincolo și Românii dincoace de Laita, n'avem, decât să asemănăm cifrele bugetelor privitoare la spriginirea culturii lor naționale și vom primi următoarea iconă: 1,792,839 : 0.

Cifrele vorbesc mai lămurit decât ori-ce espunere. Ele ilustră în cazul de față în mod flagrant liberalismul unguresc față cu națiunile nemaghiare și în deosebi față cu Românii. Dintr'un buget de venituri în sumă de 485,279,643 fl. aceștia nu primesc nici măcar un crucer pentru școlile lor naționale.

A mai discuta în fața unor astfel de cifre cu dușmanii neamului nostru asupra egalei îndreptățiri, este timp pierdut.

Pentru noi însă timpul este scump. De aceea trebuie să lă folosim cu înțelepciune și, cunoșcând starea noastră tristă, să căutăm a ne organiza forțele pentru viitoare lupte, ce au de scop redobândirea egalei îndreptățiri

naționale, care astăzi, chiar de vom scote din actele prăfuite ale legislațiunii unguresc mult deochiată lege de naționalitate și ne vom provoca la ea, totuși nu este decât un oribil zero.

Crisa în Ungaria.

În 9 Noemvre n. fostul ministru-președinte, contele Szapary, și-a luat adio dela partidă sa într'o conferență convocată cu scopul de-a-și da seama despre cauzele demisiei sale. Szapary între altele a desfășurat gena crizei declarându, că a fost o singură cestiune asupra căreia membri cabinetului nu s'au putut învoi cu toții. Mare efect a făcut observația lui Szapary, că încă privește împrejurările personale, care au influențat așl da dimisia, aceste sunt de-o parte cunoscute, de altă parte mai curând, ori mai târziu vor eși la lumina zilei.

Luă apoi cuvântul Tibad Antal, care duse, că partidă nu va pute sprigini decât pe un guvern, care-și va însuși întru toate programul fostului guvern. La declarația acesta s'a alăturat Coloman Tisza, contele Andreiu Hadik Barkoczy și Franciscu Chorin. Tisza ținu un discurs senzațional în care se declară hotărât pentru căsătoria civilă obligatorie, la care respunse așl Tibad dîcându, că nu e lozul a se ocupa cu astfel de cestiuni. Vorbirea lui Tibad a consternat adencu pe Tisza și dîca lui, er pe Szapary l'a înveselit și înviorat, așa că s'a hotărât să mergă și el la Viena.

Foile semi-oficiose jubilează, că partidă liberală, în urma acestei conferențe, se vede, că nu se va sfărma, asigurându-se astfel majoritatea pentru viitorul guvern. Nu lipsesc decât șeful partidei.

Despre căsătoria celor pentru politici maghiari la Viena (br. Desideriu Banffy, Coloman Szell, Alesandru Wekerle și Coloman Tisza), „N. fr. Presse” scrie, că Coloman Szell nu este aple-

cată a primi să formeze noul cabinet, er monarhul nu va da o asemenea însărcinare lui Tisza și Banffy. Pe Wekerle însă îl amintesc mai mult, ca viitor ministru-președinte, rezervându-și tot odată și portofoliul de finanțe.

O altă combinație e, că Tisza Pista va primi portofoliul de interne. Se mai dîce, că Maj. Sa va însărcina din nou pe Szapary cu compunerea cabinetului.

„N. P. Journal” aduce nesce declarații ale lui Tisza despre situația și despre forma ce vor lua lucrurile în viitor. Părerile aceste sunt cu atât mai importante, dîce numita foiă, cu cât Tisza posedă încă încrederea coronei. Se dă ca sigur, că Coloman Tisza va declara în curând, că numai introducerea căsătoriei civile obligatorie este singurul mod prin care se va pute valora erăși autoritatea statului și a se restabili pacea religioasă periclitată. Credința lui Tisza este, că corona încă va primi acest proiect. Tisza e de părere, că atacarea Kossuth și Hentzi n'au fost îndreptate contra dinastiei. Regele scie foarte bine, că întrăgă națiunea să plece înaintea persoanei Maj-Sale cu iubire desinteresată și cu neasămănată lealitate. Privitor la cestiunea căsătoriei civile Tisza dîce, că e falsă aserțiunea, că Maj. Sa ar fi declarat vre-unu bărbat politic maghiar, că nu-și va da nici odată învoirea la căsătoria civilă. La casă însă când totuși regele er refusa aprobarea acestui proiect, atunci va numi un ministeriu conservativ, se vor face alegeri noue, er dela noua cameră se va cere să se pronunțe asupra acestei mult agitate cestiuni.

CRONICA POLITICA.

— 30 Octomvre v.

Cercurile diplomatice din Berlin consideră, că presupunerea după care Grecia ar fi lucrat sub influența Rusiei, este lipsită de temei; mai curând se poate admite, ca motiv al atitudinii Greciei, dorința d-lui Tricupis de a face

„OILETONULU GAZ. TRANS.”

2).

Verul împăratului.

Novelă istorică de Gregor Samarow.

Prințul președinte apucă mâna tănărului și ochii săi priveau cu o expresiune plină de tandreță în fața sa juvenilă.

— „Iți mulțamesc, vere”, dîse el, „că ai venit și că ai încredere în stăua casei mele, pe care o vedă lucind cu deplină speranță deasupra capului meu. Cum mi-ai adus aminte de mama bună a D-tale, pe care, ce e drept, am cunoscut-o numai în vârsta ei de acum, și de strălucitul meu unchiu! D-ta ai dreptate. Deși astăzi am învins, totuși jură împrejur mă pândesc pericolele, și încă e departe drumul către ținta rededeptării gloriei și mării Franciei, a acestei mândre zidiri imperiale, pe care odinioară a nimicit-o o putere covârșitoare străină, și care poate acum să se ridice din nou în spiritul marelui împărat.”

de spiritul, de care am lipsă; sângele casei noastre curge în vinele D-tale. D-ta mă vei înțelege, vei fi amicul meu.”

— „Iți mulțamesc, unchiule!” esclama contele Camerata, pătuns de-o sinceră bucurie. „Imi voi pune viața, pentru ca să justific din ce în ce mai mult încrederea D-tale. Ce poruncesc, ca să fac? Cred, că în serviciul marinei îți-ai pute folosi mai puțin, decât dacă m'ai pune la dispozițiunea D-tale, și imi permit rugarea, ca de aici înainte să dispui de serviciile mele.”

— „Bine”, dîse Napoleon, „rămâ la mine, voi încunoscința pe ministrul de marină și mi voi rezerva dispozițiunile ulterioare.”

El sta gânditor și tăcea. Tănărul părea, că așteptă să li se dea un semn, că audiența e terminată.

Intr'accea camierul anunță pe generalul Magnan, care venea, să raporteze în persoană președintelui înăbușirea revoltei de pe strade.

Ludovic Napoleon îmbrășișă pe generalul, care în uniformă se prăfuită

cu perul său cărunt și cu mustața aprăpe albă, era o aparițiune militară frumoasă, și-i mulțami cu cuvinte amicale pentru servițiile aduse.

Apoi apărură: elegantul conte Morny; Fialin de Persigny, cu perul său frizat, cu fața sa vestejită și cu înfățișarea sa, ce reprezenta figura unei persoane din oiro; generalul Saint-Arnaud și ceilalți membri ai consiliului de stat, pe cari îi convocase președintele la o ședință, pentru a delibera asupra măsurilor, ce erau de a se lua. Toți felicitară pe noul și netărmuritul suveran al Franciei, tuturorora le mulțami acesta cu cuvinte amabile pentru servițiile, ce li-au făcut lui în momentul important al istoriei Franciei și al propriei sale ursite.

Tănărul oficer de marină sta la o parte.

În fine, când cei mai mulți dintre domni, cari intraseră, se duseră în odaia de dezbateri, pentru ca să se așeze în jurul mesei de ședință, el se apropiă de președintele, pentru ca să-și ia rămas-bun.

— „Rămâ!” esclama președintele. Dîcându aceste luă de braț pe tănărul și îl conduse în camera de ședință.

— „Domnilor”, dîse el cu obicnuită sa voce cam înăbușită, „am onorea a vă prezenta aici pe contele Napoleon Camerata, nepotul soriei împăratului, ală principesei Elisa Bacciochi. El are loc în mijlocul d-văstră și va lua parte la dezbaterile noastre; tocmă acum l'am numit membru al consiliului de stat, — Șeși, vere! Vedă”, adause el cu un zîmbet plăcut, „că îndată am lipsă de serviciile d-tale.”

Domni se apropiară cu toții, strânsă mâna noului lor coleg și-l salutară cu cea mai mare politețe.

Contele Camerata se făcuse palid de tot, abia putea cuprinde cu mintea sa ridicarea acesta surprinzătoare la una dintre funcțiunile cele mai onorifice în serviciul statului.

— „Ilustre Domnule”, dîse el plecându-se adencu înaintea președintelui, „cum voi fi în stare să-ți mulțamesc pentru atâte bunătate și când mă voi

o diversiune și de a scăpa propria sa situația compromisă atât din punctul de vedere politic, cât și financiar. Se asigură, că Rusia nu a făcută nici un demers pe lângă puteri în favoarea Greciei.

*

La banchetul, ce s'a dat de o-rând în onoarea primului ministru italian, Giolitti, acesta rosti un discurs privitor la politica și situația Italiei. Câtă pentru politica externă, d-lu Giolitti duse, că guvernul său ține la tripla alianță, care-și dă totă silința să asigure pacea. Poporul italian, duse el, nu pôte fi în contra alianței cu Germania și Austria, pe câtă timp interesele Italiei nu sunt compromise de această alianță. Vorbind apoi despre deficitul financiar, care a alarmat în ultimii ani opinia publică, Giolitti duse, că nimeni n'are cuvânt de a se teme de o criza financiară. Deficitul Italiei, care între anii 1886-7 și 1888-9 crescuse dela 23 milioane la 250 milioane, în ultimii trei ani a scăzut érași dela 250 la 26 milioane franci. Totă asemenea datoriile pentru drumurile de feră au scăzut în timp de 5 ani dela 166 la 30 milioane franci, ér cheltuelile pentru armată, cari în 1887-8 erau de 346 milioane, acum au scăzut la 246. Ministrul-președinte arată marile progrese, ce le-a făcut armata italiană în ultimii ani și spre a acoperi și ultimul deficit și s'are a puté veni în ajutorul clasei muncitoare, duse că e indispensabilă o reformă a serviciilor publice, construcții de nouă drumuri ferate în regiunile productive, înființarea casselor de păstrare pentru muncitorii și funcționarii mai mici dela drumurile de feră etc. După acestea ministrul-președinte arată, că dela 1861 încôce s'au dezvoltat în modă uimitoră tôte ramurile administrative, economice și financiare. Adevărat, că dela 1861 până acum, datoria publică a Italiei s'a ridicat la 9½ miliarde franci, dér din banii aceștia, 4 și jum. miliarde s'au cheltuit pentru construirea de căi ferate, 5 miliarde pentru diferite întreprinderi economice, pentru războiul din 1866 etc. Dela 1861 până acum s'au construit în Italia 11, 264 chil. de linii ferate, 2450 chil. de tramvaiuri cu vapor, 30,000 chil. de șosele. Veniturile poștelor au fost la 1861 de 12 milioane, acum sunt de 44; atunci erau 355 oficii telegrafice, acum sunt 4500; consumarea cărbunilor de pământ s'a ridicat dela 446,000 la 4½ milioane tone. Acum sunt în Italia 5000 de societăți de ajutor mutual și 130 societăți cooperative de producție și consum, cari la 1861 nici nu erau cunoscute în Italia. C'ună cuvântă progresă uimitoră în tôte direcțiunile.

SCIRILE ȚILEI.

— 30 Octomvre.

Catedrală metropolitană în Bucuresci. Comisiunea însărcinată cu alegerea locului unde se va construi catedrala metropolitană, va fi convocată Țilele acestea. E probabil, că noua catedrală va fi zidită totă pe dealul Mitropoliei. După ce comisiunea își va da avisul, se va publica un concurs internațional pentru facerea planurilor. Stilul, în care va fi construită catedrala, va fi ală vechilor biserici românesco.

— x —

Atentatul din Carmaux. Cetim în foile străine, că în orașul Carmaux din Franța s'a aflat în etagiul ală doilea ală casei societății din Carmaux, situată în *Avenue de l'Opera*, o bombă, care a fost dusă la comisariatul de poliție din strada *Bons Enfants*, unde a explodat. Patru persoane au fost omorite. Corpurile lor au fost mutilate grozav. Cele două caturi ale comisariatului sunt distruse cu desăvârșire, strada este presărată de sfărâmaturi. Autoritățile au eșit la fața locului. Atentatul acesta a provocat o senzație mare în populație. Poliția este acuzată, că nu a luat destule măsuri de precauție. Tôte Țările franceze dau expresiune indignării lor în terminii cei mai asprii.

— x —

Diferita. Acestă primejdișă bolă grasă și pustioasă în modă îngrozitoră în mai multe orașe din Ungaria. Astfel din *Seghedin* se serie, că diferita ia dimensiuni din ce în mai mari printre copilașii din oraș, dér mai ales prin suburbii, unde abia se află familii în care diferita se nu-și fi luat jertfa sa. În *Hodmezövásárhely* moră băieții cu sutele. Se întâmplă, că în câte-o Ți se facă câte opt înmormântări. De-asemenea bântue diferita în *Alba-regal*, în *Becsebeculmare*, în *Chichinda-mare* și în *Oradea-mare* unde pe lângă diferita s'a mai ivit și tifusul.

— x —

† **Iuliu de Roll.** Ađi nopte a răposat aici, în locuința sa de pe strajă, vice-șpanul comitatului *Brașov*, consilier regesc Iuliu de Roll. La prefec-tură și la casa statului sunt arborate stéguri negre.

— x —

Primii fulgi. S'a dusă véra înflorită, s'a dusă véra înverșită! În loc de verdé și flori ađi dimineța ni-amă pomenit cu primii fulgi de zăpadă. Vêrfurile munților ce-mprejmuesc *Brașovul* și localitățile din apropiere sunt îmbrăcate în vélul ală ală bunicei ierni.

— x —

† **Dr. Vladimir Guetté.** Cetim în „*Menirea Preotului*” din România: „Suntem informați de P. S. părintele archi-

mandrită *Gherasim Saffirinu* din *Athina*, că marele scriitor bisericesc, arhiman-dritul doctor *Vladimir Guetté* din *Paris*, a încetat din viață. Biserica ortodoxă perde ună savant și tare apărător ală ei, care luminat prin profun-dele sale cercetări dogmatice și istorice, a părăsit biserică romano catolică și a îmbrășat ortodoxismul. Elă lasă biserică ortodoxă ună mare tezaur de scrieri istorice, dogmatice și morale.”

— x —

Scire polițienescă. Cu privire la scirea noastră de alaltăeri intitulată „*Crimă misterioasă*” se mai împărtășește, că cadavrul aflat a fost recunoscut și constatat Mortul este calfa *Wilhelm Kadlec* din *Moravia*, care a fost în lucru la împletitorul de coșuri *Iosef Müllner*. Numita calfa dispăruse încă din 6 Septemvre n. o. Probabil, că acesta și a luat singur viața.

— x —

Ună tinéră română, care a absolvit școala comercială cu succes bun și posedă, pe lângă limba română și limba maghiară, pôte afla imediat aplicația ca contabilă la institutul de credit și economii „*Victoria*” în *Arad*.

— x —

Musica orășenescă va da *Duminecă* în 13 Noemvre n. o. ună concert în sala hotelului „*Europa*”. Inceputul la 7 jum. ore séra.

O întrebare cu deputatul ceh Eim.

Corespondentul vienesu ală Țiarului rusescu „*Mosc.-Vjedomost*” a avut în Țilele trecute o întrebare cu deputatul ceh ténér, *Eim*, care duse, că densusul a dat expresiune în delegațiunile sentimentelor poporului boem. Guvernul și-a dat măsca pe față, elă e ostilă *Slavilor*. A rămân în pasivitate acum, ar fi ună lucră fără chibzuélă. O opoziție activă și pe față este astă datorița fiecărui patriot boem. După aceste duse:

„Cei douăzeci și cinci de ani de opoziție pasivă a *Românilor* din *Transilvania* și *Ungaria* arată întregul nesucces ală unei asemenea tactice. Opozițiunea pasivă pôte avé numai atunci un sens, când pôte fi dusă până la extrem și care pôte fi estinsă nu numai asupra drepturilor, ci și asupra datorițelor față de guvern. Fără această condițiune o astfel de opozițiune, n'are nici un sens. *Maghiarii* se interesază foarte puțin de aceea, că *Românii* nu facă nici o întrebare de drepturile lor, numai să nu renunțe la datorițele lor de a plăti dare și de a satisface serviciului militar. Ér *Românii* nu poté refusa îndeplinirea acestor lucruri, căci le lipsese puterea pentru acesta.

„Acestă este și la noi *Boemii*.”

Cehii tineri au fost totdeauna în contra triplei alianțe, ei se vor lupta cu tôte puterile în contra acesteia, deórece o apropiere de Rusia zace înainte de tôte chiar în interesul Austriei. *Boemii* nu poté simpatiza cu tripla alianță chiar și din motivul, că această țintescă germanizarea *Slavilor* și la consolidarea elementului german din *Austria*.”

Deput. *Eim*, vorbind despre raporturile din *Ungaria* și despre evenimentele recente de acolo, duse: „*Nu mai există vechea Austria, există numai o Ungarie mai mare, séu mai corectă Țisă, o Maghiarie mai mare.*”

„*Noi Boemii* purtăm o luptă crâncenă în contra Austriei germane și în contra Ungariei maghiare. Dér noi avem aici și acolo majoritatea, care îndată va și eși la ivélă, îndată ce vor căde actualele legi de alegere. Noi credem în problema Austriei, ca să fiă ună adăpostă ală dezvoltării naționale a micelor popóre din care e compusă. Noi nu voim să fim nici *Germani*, nici *Maghiari*, și deó *Dumneșu* va voi, nici nu vom fi. Dér nu voim a fi nici *Boemii* austriaci, pentru că nu există o naționalitate austriacă! Voim să fim *Boemii* în *Austria*. Numai atunci vom fi buni *Austriaci*, deó ne vor permite a fi buni *Boemii*.”

„*Noi Boemii* stăm neclătit pentru dinastia”, duse *Eim*, „care a fost chemată prin alegere liberă, de strămoșii noștri, pe tronul boem. Noi suntem pentru *Austria*, și acesta fără noi nu există. Deó ar succede, de a face diu noi *Germanii*, după cum au făcut din noi catolici, atunci *Austria* și va perde îndreptățirea de a exista. Dér deși ne-au catolisat, așa încâtă cestiunea religioasă în *Boemia* trebuie a fi privită ca terminată, acesta de loc nu ne împedă de a ne mărturisi ca *Slavi* și a ne exprima dorința, de a rămân *Slavi* pentru veică.”

„*N'avem lipsă a privi peste granițele Austriei*, pentru că noi purtăm în inimă slavismul nostru. Noi nu așteptăm nici nu cerem ajutor material dela *Rusia*, nouă ne ajungă simpatiile și ajutorul ei moral. Noi ne încredem în propriile noastre puteri, căci cu noi este *Dumneșu* și bunul nostru drept. Noi ne adăpăm de credința și de respectul față de marele popor rusescu din bogatul isvor ală literaturii sale, pe care nisim a o face cunoscută poporului nostru. Am trecut peste cele mai grele încercări: am rămas *Boemii* și voim a rămân pentru totdeauna *Boemii*.”

Dela Congresul sêrbesc.

În 8 Noemvre a. m. s'a ținut Congresul bisericescu sêrbesc prima sa ședință ordinară sub președința patriarhului *Brancovic*. Înainte de-a se începe ședința, comisarul regesc a ținut o vorbire în care a înșirat pe scurt cestiunile, ce va avé să le rezolve Congresul. Nu se mai pôte neglijă regularea autonomă a bisericii și școalei sêrbesci, duse comisarul, și e de lipsă a se lua dispozițiunile necesare și cu privire la administrarea fondurilor bisericesci și școlastice sêrbesci. Comisarul a făcut apoi cunoscut, că monarhul a refuzat aprobarea lucrărilor Congreselor din 1879 și 1885, pe motiv, că raporturile s'au schimbat de atunci. Prin urmare organizarea actuală a bisericii și școalei sêrbesci rămâne legală, până când nu se va aproba de monarh nouă organizare, și fiindcă biserica și școala sêrbescă au nevoie de-o autonomie și organizare definitivă, recomandă cestiunea acestui Congresului pentru a fi desbătută fundamental. Comisarul își sfârși cuvântarea c'un „să trăiescu” la adresa *Maj. Sale* monarhului.

După ce comisarul se depărtă, ședința s'a continuat sub președința patriarhului, care a introdus desbaterea prin o cuvântare mai lungă. După acesta

puté eu arăta vrednic de atâta încredere?”

— „*Vino*”, răspuse contele *Morny*, „cine voește cu serioșitate a servi patriei, totdeauna află pentru această ocașiune și putere.”

Elă apropiă ună scaun și nou numitul consilier de stat își luă, ca cel mai tinér, locul în cerc.

Era vorba despre măsurile, ce erau de luat, pentru a se susține ordinea și a se întări mai mult, pentru ca să se pôtă preveni o nouă isbucnire a revoluției.

Persigny declară, că pentru acesta nu e suficientă numai puterea armată, ci că e necesar de a se crea o deosebită lege de siguranță; guvernului să i-se dea plenipotențe cu ună cadru larg, pentru ca să eșere o pază polițienescă urgentă în tôte cercurile societății, și pentru ca să se urmărească peste totă conjurațiunile republicanilor, *Orleanștilor* și legitimiștilor, cari se vor organiza.

Proiectul unei astfel de legi era gata și fu prezentat. Legea după acestă

proiectă avea să restaureze volnicia comitetului pentru saltea publică din anul 1793 și totdeodată să pună în activitate întreg aparatul polițienesc, pe care odinioară îl manipula *Fouché*, sub primul imperiu.

Persigny dezvoltă într-o vorbire detaliată necesitatea măsurilor propuse și efectul sigur ală acestora. Ceilalți aprobă mei mult séu mai puțin și aplaudă această lege de siguranță.

Printul președinte ședea tăcut, nici ună muschiu ală feței sale nu se mișca. Elă își résuca cu mâna virful mustăței sale, genele sale erau plecate, era imposibil să descoperi vre-o expresiune în privirea sa, séu în trăsurile feței sale.

Elă întrebă pe cei preșenți după rândul rangului despre părerea lor.

Mocquard, secretarul președintelui, care purta protocolul, notă voturile date, fără a privi în sus.

— „Și d-ta, conte *Camerata*?” duse președintele Țintindu-și privirea sa nepetrusă asupra celui mai tinér membru ală acestei adunări.

— „*Abia* îndrănescu a răspunde”, răs-

punse contele, „dér e datorița mea, să mi exprim aici sincera mea părere și convingere și deó această diferă de judecata atătoră domni mai demni și mai esperți, nu poté a o reține cu atâta mai puțin, cu câtă nu va trage mult în cumpăna decisiunii.”

Ochii președintelui se deschisă puțin. „*Vorbesce* după convingerea d-tale” duse elă „acesta e totul, ce cer de la fiă-care dintre consilierii mei, și cel mai bun serviciu, ce mi-lă poté face.”

— „*Ei*, bine, domnule președinte” duse contele *Camerata* cu órecare trăgănare „trebuie să mă pronunț, că după sentimentul meu o astfel de lege, care tocmai s'a desbătut, nu pôte oferi o garanție a ordinei, ba ascunde în sine cele mai mari pericole.”

Ună zimbetă covârșitor se ivi pe buzele lui *Persigny*. Mai mult elă tină din cap și ridică din umeri. *Mocquard* și ridică privirea. Președintele își redimă capul de mână.

(Va urma.)

o comisiune de 15 membri împărtași Congresului proiectele referitoare la organizare. Deputatul Jovică a protestat contra faptului, că comisarul Nicolici a scutit rescriptulă pre înaltă de deschidere în limba maghiară, cerându să i-se întocmească protestul în protocol. Deputatul Jagic, cerându cuvântul, se încercă să dovedească, că protestul lui Jovică provine din greșita interpretare a dreptului de supraveghiere a Coronei. Rescriptulă pre înaltă vine dela președintele guvernului și prin urmare el numai în limba maghiară s'a putut adresa Congresului. Vorbitorul apoi făcu propunerea, ca protestarea lui Jovică să nu se ia la protocol.

Afară de radicalii opoziționali, majoritatea Congresului primi propunerea lui Jagic.

Correspondența „Gaz. Trans.“

Dêrste, în 26 Octomvre 1892.

Stim. D-le Redactor!

Pentru restabilirea adevărului față de cele publicate de „Kronstädter Zeitung“ în Nr. 258, cu privire la nenorocirea întâmplată la noi pe linia ferată vicinală, despre care s'a făcut amintire în nr. dela 28 Octomvre v. c. alți „Gazetei Transilvaniei“, să binevoiați a da loc în preșutulă diară, ce redigeți, următorilor șiruri:

Nu este adevărat, că cauza nenorocirii ar fi fostă neprecauțiunea persoanelor aflătoare în carulă strivită de tramvaiu. Persoanele din car, în număr de 9, erau membrii aceleiași familii; se reîntorceau tocmai atunci dela o altă rudenă a lor, cu care ocaziune au trebuit să treacă peste linia ferată; așadară nici vorbă de nuntă și nici n'au mănătu în „scharfen Tempo“, cum dice „Kronstädter Zeitung“. Linia ferată trecându curmezisă peste drumul de țără, călătorii nu putură observa sosirea tramvaiului și astfel a urmată nenorocirea, căreia a cădată jertfă o copilă de trei ani, care apucase sub locomotivă și care imediată fu transportată în spitalul din Brașov, unde se află și acum, fiindă greu rănită la tēmpla drēptă; ăr o altă copilă, în fașă, fu vulnerată la frunte.

Astfelă de nenorociri se mai potă întâmpla forțe ușor la noi, căci poziția locului e de așa, încătă ești din ulicioră și stai față în față cu trenul. Și astfel de ulicioră sunt 3; ori din care vei eși, te pōte căca locomotiva. Cum se o observă, decât casele suntă până lângă linia ferată, decât trenul merge ca vântul și fără să dea vre-ună signală, cum a făcută și Duminecă și cum face în tōte zilele? Noi suntem siliți a sta cu porțile încuiate, ca la închisore, căci copiii ou deosebire ne suntă espuși mai în fiă-care momentă pericolului.

Tramvaiulă așadără este și va rămăne pentru noi o adevărată nenorocire, pe câtă timp trecēndu pe dinaintea caseloră nōstre, nu va mână domolă, așa ca să pōtă fi oprită momentană, dândă pe lângă aceea și signale puternice continue. Când întreprindătorii acestei linii ferate ni au cerută consensul de a pută trece prin Dêrste, au promisă, că pe dinaintea caseloră locuite de omēni va merge trenulă „ca ună cară cu boi, și se voră da signale continue.“ Întēmplări ca cea de Duminecă însă dovedescă contrariul! Noi în fiă-care di trebuie să fimă cuprinși de spaimă și grōză.

Pe câtă am înțelesă, din partea autorităților comunale din Dêrste s'au întrepriusă pașii de lipsă pentru a se cere din partea magistratului orășenesc din Brașov trimiteră unei comisiuni la fața locului, care constatândă starea faptică a lucrului, să ia măsuri la prevenirea ulterioareloră pericole.

Ar fi mai potrivită, ca organele competente să dispună, ca la cele 3 ulicioră periculoase s'au să fiă veghiatori, s'au trenulă, când trece pe la noi, să mērgă încetă și să dea signale puternice con-

tinue. La casă contrarū, n'amă pută lua asupra nōstră răspunderea pentru urmări.

I. B.

Dela universitatea săsescă.

Încă în 20 Octomvre a. c. s'a deschis sesiunea universității săsesci în Sibiu. Scimă, că această universitate este chiamată a administra marele fond, ce s'a adunat din contribuiriile fostului fond regesc și care este destinată pentru scopuri culturale și economice în folosul populațiunei din această ținut. Din tōte drepturile și privilegiiile, ce le aveau mai înainte Sașii din Transilvania, le-au rămasă numai dreptul de a administra așa numita „avere națională săsescă“, care înșă în realitate este averea locuitorilor din ținuturile fostului fondus regius.

În cuvântul de deschidere fișpanul și comite al Șașilor Thalmann a accentuată cu bucuria, că au încetată luptele, ce le-a avută universitatea săsescă cu guvernul și că fiindă în cele din urmă aprobate statutele universității, se use pe acum ună periodă de legalitate.

În 3 l. o s'au ținută ultimele ședințe ale universității săsesci. Din raporturile financiare rezultă, că activul curat al bugetului casei principale a universității este 1,969 836 fl. 85½ cr.

La propunerea comisiunei financiare s'a decisă a se da o dotațiune anuală de câte 300 fl. celor trei biserici române gr. or., celei din Sibiu-Cetate, apoi celor din suburbiul Iosefin și inferioră pentru scopuri școlare. Totdeodată s'a votată oate o dotațiune anuală de 750 fl. tuturoră gimnasiilor și școliloră reale săsesci.

După ce au fostă terminate și agențele așa numitelor 7 județe, s'a închis sesiunea de față. Din lucrările ei mai însemnate estragemă aici din raportulă anuală ală comisiunei pentru școlele industriale, numărul școliloră români la diferitele institutē:

Din rapōrtele așternute rezultă, că la școla industrială din Agnita între 127 elevi au fostă 8 Români, toți de religiu-ne gr. orientală; la școla industrială din Brașov între 467 elevi au fostă Români 134 și anume 121 gr. orientali, 12 gr. cat. La industrială din Bistrița: români 21, între 165 elevi; la școla agronomică nu e indicată nici naționalitatea și nici confesiunea elevilor. Pentru această școlă se spesăza 6,091 fl. 10 cr. Din ună mică raportă se vede a fi fostă 5 școlari, dintre cari doi au părăsită institutulă. La școla industrială din Cōhaln au fostă între 90 elevi Români 3 gr. cat. La școla de economiă din Feldioră în ambele cursuri au fostă 17 elevi, nici ună Români; la școla de agricultură din Mediaș între 33 elevi au fostă Români 2. La școla industrială din Orēștiă dintre 148 elevi au fostă Români 52, între cari 42 gr. or. și 10 gr. cat.; la colegiulă reformată din Orēștiă au fostă Români 45, între cari 36 gr. or. și 12 gr. cat. La școla industrială din Sebeș între 82 elevi Români au fostă 21; gr. or. 19 și gr. cat. 2. La școla industrială din Sibiu între 494 elevi au fostă Români 70 între cari 59 gr. orientali și 11 gr. cat.; la gimnasiu 84 Români, 74 gr. or. 10 gr. cat., la școla reală 51 Români, 47 gr. orientali și 4 gr. cat. la școla elementară 47 Români, 39 gr. or. 8 gr. cat. La școla industrială din Sighisōra 5 Români gr. or.

Numărul total ală elevilor dela școlēle industriale 2011. Dintre acestia au fostă de naționalitate germană 1399 și numai 324 Români, ceilalți maghiari și israeliți.

Convocare.

P. T. Domni, cari au subscrișă acțiunilă de ale înființāndei societăți pe acțiunilă „Bazarulă“, reuniune de consumă, se invită prin această în virtutea § 154 ală legi comerciale la adunarea generală de constituire, care se va ține la Făgăraș, în 27 Novembre 1892 stilulă nou după amēdi la 2 ore în sala otelului Laurtsch.

Obiectele: 1) Constatarea asigurării capitalului socială prin subscrierea acțiunilor și solvirea celor 10% conformă planului de fundațiune. 2) Compunerea statutelor. 3) Constituarea societății. 4) Alegerea Comisiunei adminis-

trative și a comitetului de supraveghiere. 5) Hotărâre asupra responsabilității fondatorilor. 6) Eventuale propuneri în sensul § 152 ală legi comerciale.

Făgăraș, în 5 Novembre 1892.

Pentru comitetulă fundațională

Ioan Dejenariu, Dr. Andreiu Micu,
secretariu int. președinte int.

Nicolae Cosgaria,
cassaru.

Literatură.

Pentru anulă comună 1893 au apărut următoarele călindare:

Călindarulă plugarului. Editura tipografiei „A. Mureșianu“ în Brașov. Anulă I. Cuprinde: Pe pagina primă portretulă laureatului poetă Andreiu Mureșianu. Urmēză apoi partea calendaristică: Cronologia an. 1893; Regentulă an. 1893; Începutulă anutimpurilor; Sărbătorile și alte zile schimbătoare; Posturile, deslegarea postului etc. Alături cu însemnarea zilelor din fiă care lună se arată, ce are să lucreze plugarul în numita lună, cari suntă semnele de timp după călindarulă de 100 ani, cum și după alte seme. Urmēză: Geneologia domnitorilor din Europa; Tērgurile din Transilvania, Ungaria, Bucovina și România; Măsurile nouă introduse la an. 1873; Raportulă între măsurile nouă și vechi; Competințe și taose; Scala timbelor; Serviciulă postală. În partea literară: Introducere, de Ioan Georgescu; O sută de mii franci dēstre (ună romană în miniatură); Bețiă—sărăciă (snōvă), de Ioan Koevary; Economia câmpului (plugul, aratulă, grăpatulă, trăvāliculă, cu nōscerea pământului, gunoiulă, grāulă, tăciunele, seacă, oucuruzulă, încolțirea și crescerea sămēnăturilor); Economia vitelor (calulă, măgarulă, nutirea vitelor); Cātă timpă pōrtă animalele de casă? Bețiă s'au alcoolismulă (istoriculă și influințele lui); Poesii: Plugurile, Să mēnătorii,—de V. Alexandri. Asinulă cu trei proprietari, Viēta la câmp și la grādină,—de A. Mureșianu; Inviere, Rugăciune, Cine ești,—de Tr. H. Popu. Patronulă Țiganului, Țiganulă și sfinții (anecdotală populară), — de Th. D. Speranță. Cātece populare. Povețe economice și igienice; Bani cei noi; Diverse; Glume. La urmă anunțuri. — Acestă călindaru e redigiată de colaboratorulă nostru economic, d-lă Ioan Georgescu, și se pōte procura dela Tipografia A. Mureșianu din Brașov cu prețulă de 25 cr. (trimisă cu poșta 30 cr.)

Noulă călindaru de casă. Editura Tipografiei Alexi, în Brașov. Anulă XIII. Cuprinde în partea întâiu anunțarea romanului „Unulă scapă, altulă pieră“, de Theodor Alexi, cum și două capitule de acestă romană, ca probă. Urmēză partea calendaristică, apoi: Trei crai dela răsărită (poveste) de Andreiu Theuriet; O comisiune testamentară; Primăvara (poesia), de Th. Alexi; Varietăți; Călindarulă alfabetice; Timbre ungare; Posta ungară; Portulă scrisoriloră în Austro Ungaria; Tarifulă scrisoriloră de valōre și a pachetelor; Portulă scrisoriloră afară de Austro-Ungaria; Tarifulă telegrafic; Însemnarea tērgurilor din Transilvania, Ungaria, Bucovina și România; Lucruri folositorē. Urmēză anunțuri.

Călindarulă Tipografiei diecesei gr. or. române a Aradului. Anulă XIV. Prețulă 30 cr. Cuprinsulă: Cronologia pe an. 1893; Păscălia, s'au semnele orologice pe an. 1893; Sărbătorile și alte zile schimbătoare; Cele patru anutimpuri; Regent-le anului; Eclipse; Posturile de peste an și deslegare de post; Călindarulă Evreilor; Călindarulă Mahomedanilor; Călindarulă lui Falb; Arătare despre datulă an. 1893; Călindariu meteorologic; Călindariu economic; Geneologia casei domnitoare austriace; Casele domnitoare din celelalte staturi europene; Șematismulă Metropoliei ortodox-orientale române din Ungaria și Transilvania și ală diecesei Aradului; Consemnarea tērgurilor din Ungaria și Ardeal; Taxele postale și telegrafice; Scala timbelor; Tabela de a socoti cametele după 1 an, s'au 1 lună, s'au 1 di. În partea literară: Din s'arac lipit — bogat cinstit (novelă populară), de Nicolae Stefă; Steluța (poesia), de Alexandri; La anulă nou (poesia), de Vasilie Sala; Știința în serviciulă omeniei (ală 3 lea capitulă); Doina iubirei (poesia), de Alexandri; Cātece populare, comunicate de Romulă Bortoș; Beutura s'arăcesce și necinștesce pe om (dialog), de I. Groșoreanu; Doine și hore din Vașcou, com. de V. Sala; Mediu în contra colerei; Diverse. Urmēză 17 pag. de anunțuri.

Călindarulă „Aurorei“, cu ilustrațiunilă. Editura tipografiei „Aurora“ A. Todoran în Gherla (Szamosojvar). Prețulă 30 cr. (spedată prin poșta 35 cr). Cuprinde: Cronologia pe an. 1893; Păscălia pe an. 1893; Sărbătorile și alte zile schimbătoare; Posturile; Planeta regentă a an. 1893 (Mercuriu); Cele 4 anutimpuri; Eclipsele. Serviciulă postală și telegrafic; Îndreptarū financiar; Tērgurile de țără. În partea literară: În but (novelă), de V. R. Buticescu; Cātece păstoresc (poesia) de Iosif-Ioan Ardelean; Ună prānă la Absolon Vultur, de Georgiu Simu; Berina fidanțată (versiune), de S. P.; Ce n'am v'edută (poesia) de G. Simu; Higienă (regule privitorē la crescerea copiilor, despre curățirea corpului, despre locuință) de Dr. Em. Elefterescu; Veselina (poesia), de G. Simu; Idila modernă (poesia cu ilustrațiune); Care i cărușia cea mai bine rēspătată? de I. Popă Reteganulă; Notițe folositorē; Glume cu ilustrațiunilă. Anunțuri. În totală călindarulă conține v're o 13 ilustrațiunilă, ăr în frunte pōrtă portretulă episcopului de odinioră Inocențiu Micu-Ciailă.

TELEGRAMELE

„Gazetei Transilvaniei.“

Viena, 11 Noemvre. După ce Majestatea Sa a conferit cu comitei partidei guvernamentale maghiare, a însărcinată pe ministrulă de finace Weckerle cu formarea cabinetului. Și Weckerle a primită această misiune și a plecată la Budapesta.

Viena, 11 Noemvre. Se asigură, că Majestatea Sa ar fi aplecată de a consimți la introducerea căsătoriei civile obligatōre, decât se va convinge, că este ună postulată ală populațiunei.

DIVERSE.

Ciocoladă în loc de aur. În anulă 1701 sosiră cu o flotilă francesă mai multe lădi pentru generalulă Iesuiților, în cari se dicea, că se află ciocoladă. Deōre greutatea lădiloră nu sta în raportă cu marfa, ce se pretindea că conțină, se deschiseră și se află în ele drugi de aur. Ludovic XIV regele Franciei, porunci, ca aurulă acesta să se trimită în bani pentru solda armatei. Lădile le umplură apoi cu ciocoladă și fură trimise generalului Iesuiților. Acesta află de bine, ca să nu reclameze.

San Pietro din Roma la Chicago. Frații Ludovic și Rafael Spiridon voră esosa la pavilionulă Columbian din Chicago, care se va inaugura în anulă viitoră, unul din cele mai rare și mai prețioase statui de cimentă din lume: modelulă originală ală templului San Pietro din Roma condusă și executată pe planurile lui Michel Angelo. Acestă lucrare de artă unică în lume a fostă începută la 1600 și terminată la 1700; are 30 de piciorē lungime, 15 lărgime și 15 înălțime; reproduce până și cele mai mici părți ale basilicei, cuprinđendă și cele 500 de statui, cari suntă forțe esacte. Ea se valorēză la o jumătate milion de lei și frații Spiridon o voră espune într'ună edificiu anume construită pentru această, pentru care au și obținută deja terenulă necesar.

Ună compliment. Ună adoratoră bătrānă: „Deōă ași fi tēnēră, domnișōră, ași pune averea mea la piciorēle d-tale!“ Domnișōra: „Oh, d-le baron, pentru a face această ești destulă de tēnēră!“

RECTIFICARE. În telegramele nōstre din numărulă de ieri (239), scirea despre casurile de coleră, din erōre a fostă datată din Viena, nu din Budapesta, unde în adevăr alaltăieri s'au constatată 7 îmbolnāviri de coleră, 1 decedat. În Viena a fostă numai ună singură casă de mōrte de coleră, ăr alte nu s'au mai ivită, așa că și comisiunea de epidemiă s'a disolvat.

Proprietarū Dr. Aurel Mureșianu.

Redactorū responsabil: Gregoriu Mator.

